

Indledning	1
Problemstilling.....	2
Problemformulering.....	2
Metode og afgrænsning:	3
Begrebs afklaring.....	4
Ære.....	4
Æresrelateret vold.....	5
Teori.....	5
Pierre Bourdieu	5
Felt	6
Kapital.....	7
Habitus	8
Analyse og diskussion.....	8
Underproblemformulering 1 og 2:	8
1. Kultur	8
Livsopfattelse.....	9
1.1. Den kollektivistiske livsopfattelse	9
1.2. Den individualistiske livsopfattelse	11
2- Religion	11
3- Æres relateret vold: religion eller kultur?.....	13
Underproblemformulering 3:	15
Social pædagogiske indsats mod æresrelateret vold.....	15
Underproblemformulering 4:	17
Konklusion.....	19
Litteraturliste.....	21

Indledning

Danmark har nu haft ca. 100 års indvandring med folk fra forskellige lande. Specielt i slutning af 1960'erne og begyndelsen af 1970'erne, da Danmark blev ramt af mangel på arbejdskraft¹, blev det nødvendigt, at invitere folk ind fra andre lande så de kunne overtage de opgaver hvor man havde svært ved at rekruttere dansk arbejdskraft til. Resultatet er blevet et blandet billede af folk fra forskellige kulturer og lande i de danske samfund. Det nye samfund er præget af nye kulturer, sprog, påklædning, mad og sidst men ikke mindst nye former for kriminalitet. Æresrelateret vold er en forholdsvis ny kriminalitetsform i Danmark. Det er en meget alvorlig form for kriminalitet, idet erfaringer viser, at det kan bringe folks liv i fare. For tiden er der kommet en øget fokus på dette emne i Danmark. Fokuset ligger i at forbygge æres relateret vold og hjælpe dem der risikere at blive ofre herfor. Opmærksomheden har især rettet sig mod indvandrere med muslimsk baggrund og regeringen har formuleret indsatser mod familierelateret vold, herunder tvangsægteskaber, genopdragelsesrejser og køns lemlæstelse.

Vi har alle sammen været vidner til bl.a. mordet på Ghazala Khan (1986 - 2005) og **Sonay Ahmad Mohammad** (1988-2002). I begge tilfælde blev mordet udført af et nærtstående familiemedlem, tilskyndet eller direkte planlagt i samarbejde med andre slægtninge/familiemedlemmer. Årsagen var at Ghazala havde giftet sig mod sin families ønske og Sonay levede et for dansk liv. De havde dermed begge to krænket familiens ære efter hvad der var accepteret i netop deres familier. Mordet blev også, fx i medierne, tolket som forsøg på at udbedre, hvad der blev set som en krænkelse af families ære.

Siden august 2006 har politikredsene været pålagt at indberette alle sager, hvor der kan være mistanke om æresrelaterede forbrydelser. Ved udgangen af 2007 havde Rigspolitiet modtaget i alt 213 indberetninger og Amnesty International har tidligere anslået, at på det internationale plan sker der omkring 5.000 æresdrab om året.²

¹ Muslimske stemmer, Karen Lise Johansen, Side 32

² <http://www.berlingske.dk/article/20080312/danmark/703120053/>

Disse sørgelige historier og min egen opvækst og erfaringer som en pige med mellemøstlig baggrund i Danmark, har gjort mig nysgerrig efter at undersøge emnet og jeg er derfor kommet frem til nedenstående problemstilling og problemformulering:

Problemstilling

Denne opgave har til formål at undersøge, hvorfor vi stadigvæk møder æresrelateret vold mod piger med anden etnisk baggrund end dansk, i dagens Danmark og socialpædagogiske indsats herunder. Jeg vil undersøge, om forskellige faktorer kan have betydning for, at ære kan skabe vold mod piger med anden etnisk baggrund end dansk. Kultur i et hvert samfund har betydning for hvordan folk reagere i forskellige situationer og hvilken syn de har på hinandens rettigheder og grænser. Den kulturelle forklaring på æresrelateret vold, går på, at en dimension som køn, kan også have en stor betydning for vold. Kultur vil her relevant udforme kvinde synet i forskellige kultur. Selv kvindernes syn på deres egen køn.

Jeg har en hypotese, som jeg vil forsøge at afdække:

1. Æresrelateret vold er mest set blandt muslimer med en anden etnisk baggrund end dansk på grund af anderledes habitus og kulturel kapital.

Problemformulering

Problemformuleringen for denne opgave lyder således:

Hvordan kan vi stadigvæk møde æresrelateret vold mod piger med anden etnisk baggrund end dansk, i dagens Danmark?

1. Hvilken betydning har kultur for æresrelateret vold?
2. Kan religion inddrages i æresrelateret vold?
3. Hvilke socialpædagogiske indsatser findes i Danmark mod æresrelateret vold?
4. Kan køn, kapital og habitus hos folk med anden etnisk baggrund end dansk forklare æresrelateret vold?

Underproblemformulering 1 og 2 vil blive besvaret via uddybelse og diskussion af begreber: kultur og religion.

underproblemformulering 3 vil blive besvaret på baggrund af en beskrivelse af allerede gennemførte undersøgelser af indsatser mod æresrelateret vold.

underproblemformulering 4 vil blive besvaret analytisk via en operationalisering af Pierre Bourdieus begreber om felt, kapital og habitus.

Metode og afgrænsning:

I dette afsnit vil jeg kort afgrænse mit emne og redegøre for hvordan de enkelte underproblemformuleringer vil besvares.

Jeg har af flere grunde valgt, at begrænse mig til lande fra mellemøsten, Tyrkiet og Pakistan. For det første kommer jeg selv fra Iran som er blandt lande i mellemøsten og har tit set og oplevet æresrelateret vold gennem min opvækst i Iran. Æresrelateret vold er også set i Danmark blandt kurder, folk fra Irak og andre mellemøstlige lande. Dette findes ofte også Blandt tyrkere og pakistanere og der findes hyppigst transnationale ægteskaber hos dem.³

Selvom jeg godt er klar over, at det ikke kan være moralsk forsvarligt at fastholde ”kultur” som primær forklaring i sager, der involverer vold og død som følge, har jeg valgt at rette fokusset på kultur som en vigtig årsag til æresrelateret vold. Jeg er også opmærksom på at kultur ikke nødvendigvis er fælles for en gruppe, og at kultur forandres fra generation til generation.

Relationer og økonomiske fænomener har også stor betydning for æresrelateret vold men de stammer efter min mening også fra kultur.

Jeg er klar over at æresrelateret vold (fx tvangsægteskaber, homoseksuelle, biseksuelle og transseksuelle) også sker over for drenge og mænd, men jeg har på baggrund af manglende undersøgelser og litteraturer, valgt at afgrænse mig til piger med anden etnisk baggrund end dansk som bliver udsat for denne form for vold.

De to første underspørgsmål vil blive besvaret ud fra relevante bøger og hjemmesider som har oplysninger omkring betydningen af kultur og religion for folk fra mellemøsten, Tyrkiet og Pakistan. Jeg vil benytte mig af en forklaringsmetode som starter med at præsentere begreberne og bagefter deres betydning for æresrelateret vold.

³ http://www.amid.dk/assets/pdf/d_description-MiMa.pdf

Under problemformulering 3 vil blive besvaret ud fra en rapport fra SFI: "indsatser mod æresrelateret vold, En undersøgelse af indsatser fra seks europæiske lande." Målet med denne rapport er at beskrive de indsatser og metoder, som anvendes mod æresrelateret vold i seks vesteuropæiske lande: Sverige, Danmark, Holland, Norge, Storbritannien og Frankrig.

Under problemformulering 4 vil blive besvaret ud fra Pierre Bourdeus teori og begreberne: felt, kapital og habitus.

Begrebs afklaring

I denne afsnit vil jeg uddybe de væsentlige begreber som jeg tit benytter i opgaven.

Ære

Ære spiller en meget væsentlig rolle for de etniske minoritetsfamilier. Der er to aspekter af ære: et indre og et ydre. Det indre aspekt er subjektivt og relateret til en indre overbevisning om selvværd, hvorved ære har emotionel betydning og personlig kvalitet. Det ydre aspekt af ære er relateret til en offentlig fremvisning af selvværd, her i betydningen status. Ære fremstår således her som noget, der er til genstand for en offentlig vurdering. I forlængelse heraf betragtes ære som en "ret"; bæreren af æren har en særlig ret til at handle og blive behandlet som én, der har særlig værdi. Ære er hele tiden afhængig af omstændighederne og ændrer sig med det.

Når man mister sin ære er det som når man mister sin værdighed som mennesket og socialt væsen. Et arabisk ordsprog siger: "det der adskiller mennesker fra dyrene, er æren"⁴.

Køn er centralt i definitionen af ære og æresrelateret vold. Ære bliver formuleret som noget, der er lokaliseret i personer, især i kvindekroppen. Mænd konkurrerer om deres ære og frygter, at kvinder bringer skam over dem. Derfor skal kvinderne beskyttes⁵. Der er dem skal føde børn og dermed sikre familiens og gruppens videre eksistens. I den forstand har kvinder både en biologisk og en kulturel betydning. Kvindekroppen står som centralt symbol til markering af grænser og kontrol af seksualitet.

⁴ Ære og skam, Naser Khader, 2002, side 144

⁵ Ære og skam, Naser Khader, 2002, side 144

Æresrelateret vold

En relation mellem vold og ære. Æresrelateret vold opstår således inden for familien ofte i situationer, der omhandler unge familiemedlemmers reproduktion af familien.

Formerne indbefatter fysisk vold (ørefigen, lussing, slag, spark, spyt) og psykisk vold som trusler om vold og mord. Der forekommer følelsesmæssig afpresning, udfrysning af familien, verbale krænkelser samt tvang og forbud som indskrænkelse af bevægelsesfrihed udenfor hjemmet og af relationer til andre personer uden for familien. Desuden forekommer handlinger, der involverer oprindelseslandet, fx bortførelser i form af ”genopdragelsesrejser” til prindelseslandet og tvangsægteskaber. Æresrelateret vold ses også som seksuelle overgreb, fx voldtægt. Den mest ekstreme form for æresrelateret vold er drab. Forskellen mellem æresrelateret vold og de andre typer vold er, at æresrelateret vold er baseret på ære.

Teori

I dette afsnit redegøres for det alternativ teoretisk udgangspunkt for forståelsen af, hvilke vilkår er forbundet med æres relateret vold mod etniske minoritets piger i dagens Danmark.

Analysen og diskussion af underproblemformuleringerne vil tage udgangspunkt i den franske sociolog Pierre Bourdieus teori og begreber: felt, kapital og habitus

Pierre Bourdieu

I denne opgave vil jeg fremhæve Pierre Bourdieu ((1930-2002), professor i sociologi)), fordi han har præsenteret en sociologisk analyse og forståelse af, hvorfor opdragelse, oplæring, og pasning udfolder sig, som det gør. Bourdieus teori er en socialiseringsteori, som forklarer, hvorledes barnet tidligt får nedlagt nogle strukturer for at begå sig i og opfatte verdenen. Med andre ord at mennesker set fra deres egen position netop handler fornuftigt i givne situationer. Jeg kan med hensyn til Bourdieus teori, se på hvordan børn med anden etnisk baggrund end dansk, vælger et bestemt integrationsstrategi frem for de andre.

Bourdieu ønsker at synliggøre relationerne mellem individerne og samfundet og de magtkampe som individer og sociale grupperinger fører mod hinanden, i en konstant kamp om at påtvinge andre en definition af verden, der tilgodeser deres interesser. Det er hans opfattelse, at sociologien skal afdække de mekanismer, der får mennesker til at handle som de gør.

De begreber, der vil blive fremdraget her er felt, habitus og kapital. Disse begreber hænger uløseligt sammen, men jeg vil her så vidt muligt prøve at skille dem ad.

Felt

”Et felt kan definireres som et netværk eller en konfiguration af objektive relationer mellem forskellige positioner. Positioner eksisterer objektivt igennem de bindinger de påtvinger de aktører og institutioner, der udfylder positionerne, i kraft af deres øjeblikkelige og potentielle placering i relation til fordeling af forskellige former for magt.”⁶

I Pierre Bourdieus sociologi er det helt centrale, at samfundet ikke kan betragtes som en enhed, men som bestående af en række mindre sociale rum. Et sådan socialt mikro -kosmos kalder Bourdieu for et *felt*. Man taler om det videnskabelige, religiøse, akademiske, kunstneriske, uddannelsessystemet og arbejdsmarkedets felt etc. Udefra en viden om det felt, individerne er placeret i, kan man begynde at forstå, på hvilke punkter vedkommende udskiller sig som noget særligt. Fordi man skal have bestemte kvalifikationer og have kendskab til bestemte love, værdier og interesser, for at få adgang til et felt. For eksempel i det kunstneriske felt er det uddannelse og kulturel viden, der giver prestige, mens økonomisk succes nedligøres. Med visse forhold kan man sammenligne et felt med et spil. Forskellen er at spil i modsætning til felt er en bevidst konstruktion. Lige meget hvilken felt man kommer ind på, kan man se at aktørerne kæmper om en slags belønning eller præmie, ligesom deltagerne i et spil. Det, der 'spilles' om, i feltet er de forskellige positioners indbyrdes magtforhold. Feltet indeholder dertil en række spilleregler for, hvad der er rigtigt eller forkert, normalt eller unormalt. Disse spilleregler opretholdes gennem rekrutteringen til feltet, hvor nytilkomne socialiseres. Ved at deltage i spillet bekræfter deltagerne automatisk, at der er noget at spille om og det kan betale sig at være med. Værdien af et kort er afhængig af hvilket felt, de spiller ud i og de forændringer feltet undergår gennem tid. Kortets værdi varierer, ligesom værdien af de forskellige former for kapital (social, kulturel, økonomisk). Deltagerne kan forsøge at forøge på at bevare deres kapital, men de kan også forsøge at ændre den relative værdi af kortene dvs. ændre på kapitalens relative værdi.

⁶ Refleksiv sociologi, Pierre Bourdieu & Loic Wacquant, 1996, s.84

Kapital

*”Med **kapital** menes en værdi eller ressource som agenten er i besiddelse af. Den relative værdi af kapitalen afhænger af det felt, som den bringes i spil i. Gennem sin kapital har agenten mulighed for at opnå indflydelse på feltet og derved magt.”⁷*

En aktør må investere arbejde, energi, tid og penge for at opbygge sig en kapital for siden at profitere sig deraf. De forskellige materielle og immaterielle former for kapital skal, i et bredt perspektiv, forstås som ressourcer i samfundet. Ved at erhverve sig disse ressourcer gives adgang til magt og materiel rigdom. Kapitalen kan deles op i tre kategorier - økonomisk kapital, kulturel kapital og social kapital, samt en fjerde hvor alle tre optræder – symbolsk kapital. Forstået på den måde, at i et givent felt kan der knytte sig en speciel prestige til indehaveren af given kombination af kapital.

Social kapital er de ressourcer i form af personkontakter og social netværk, agenten har til rådighed i kraft af vedkommendes netværk.

Økonomisk kapital opnås i form af penge og materielle ressourcer.

Kulturel kapital Den rummer evnen til at udtrykke sig i tale og på skrift, fortrolighed med kultur, viden og færdigheder. Den har at gøre med individets opdragelse, uddannelse og sproglige kompetencer, der er afgørende for at aktører kan begå sig i samfundets højere kredse, fx uddannelsessystemet. Begrebet viser at uligheden er mere kompleks, end hvad en klassisk socialgruppeopdeling viser. Det er nemlig, de kapitaler og mængden af dem, som ”agenten” besidder, der udtrykker dominans i en given kulturel sammenhæng og dermed indvirker på hvilken social placering ”agenten” har i samfundet.

Symbolsk kapital optræder, hvis kapitalen tillægges mere værdi end den reelt har. Dvs. at den form for kapital optræder, når agentens sociale omgivelser anser dem som betydningsbærende og værdifulde.

For at bruge spil-analogien igen, så er kapital mængden af jetonerne i kortspillet.

⁷ <http://www.teorier.dk/tekster/Pierre-Bourdieu.php>

Habitus

Bourdieu mener, at alt hvad vi udsættes for af sociale erfaringer, tilegnelsesprocesser, både bevidste/ubevidste, sprogligt/kropsligt, holdninger, moral osv. former en *habitus*. Denne habitus bliver så at sige et sæt af ”praktikker”, der kommer til udtryk i alt, hvad man foretager sig.

Skabelsen af et menneskes habitus sker delvis ubevidst, og bliver derfor en slags sans, der danner baggrunden for de valg, som individet foretager. Alle ”agents” habitus er forskellige, hvilket betyder, at vi f.eks. skelner forskelligt mellem, hvad der er rigtigt, og hvad der er forkert. Det er, ifølge Bourdieu, ikke umiddelbart nemt at ændre sin habitus, fordi denne netop er delvist lageret i det ubevidste.

Analyse og diskussion

I nedenstående vil forskellige faktorer diskuteres og analyseres med henblik på at finde mulige forklaringer på, hvorfor vi stadigvæk møder æresrelateret vold blandt nogle familier med en anden etnisk baggrund end dansk, i dagens Danmark.

Underproblemformulerig 1 og 2:

1. Hvilken betydning har kultur for æresrelateret vold?
2. Kan religion inddrages i æresrelateret vold?

Jeg vælger i det følgende at undersøge om kultur og religion har en betydning for æresrelateret vold, idet jeg med Bourdieus teori om felt, kapital og habitus har en formodning om, at disse kan have indflydelse på æresrelateret vold. Jeg vil start med at prøve at definere begreberne kultur og religion hver for sig og kigge på deres roller med hensyn til æresrelateret vold mod piger med en anden etnisk baggrund end dansk. Til slut vil jeg diskutere religions betydning og påvirkning herunder.

1. Kultur

For at forstå kulturs rolle i æres relateret vold mod etniske minoritet piger, er det vigtigt at klargøre, hvad vi egentlig forstår ved begrebet kultur.

Ifølge Iben Jensen beskrives kultur som:

*De ideer, værdier, regler og normer, som et menneske overtager fra den foregående generation, og som man forsøger at bringe videre oftest noget forandret til den næste generation.*⁸

Jeg mener at kultur er noget som vi tilegner os i vores opvækst, en slags grundsten af værdier og normer. Kulturs værdier er bestemt af, hvad man opfatter som godt eller dårligt, og et udtryk for, hvilken adfærd man ønsker, bevidst eller ubevidst. Kulturs normer afspejler hvilken adfærd kulturens medlemmer (alt efter hvad de finder som rigtig eller forkert) mener, man sædvanligvis bør udvise.

Lektor ved RUC Trine Øland siger at *”kultur kan betragtes som en slags tillært beredskab, som vi tilegner os gennem vores opvækst og erfaringsdannelse. Vi genetablerer kulturen og ændre den, når vi gør noget sammen med andre mennesker, altså i social sammenhæng.”*⁹

Dette ser jeg som, at kultur er et dynamisk begreb, der kan ændres i samspil med andre. Det vil sige, at kultur ikke eksisterer i kraft i sig selv, men noget der bliver skabt i en social praksis. Kultur danner forskellige livsopfattelser for mennesker, hvilket har en stor betydning for personene handlinger. Jeg har derfor valgt at beskrive en kort sammenfatning af individualistisk og kollektivistiske livsopfattelser og belyse nogle af de forskelle, der er mellem de to livsopfattelser.

Livsopfattelse

Udviklingen i Danmark har gennem de seneste per hundrede år, bevæget sig i retning af en individualistisk livsopfattelse mens man stadig oplever kollektivistiske livsopfattelse i Mellemøsten.

1.1. Den kollektivistiske livsopfattelse

Mange etniske minoriteter som bor i Danmark, kommer fra samfund som bygger på den kollektivistiske menneskeopfattelse og på den kollektivistiske familieform. I den kollektivistiske livsopfattelse, har ære en social betydning, idet ære afhænger af personer samt personlige relationer.

⁸ Iben Jensen , Grundbog af Kultur forståelse, side 20

⁹ . Dansk pædagogisk tidsskrift nr.3 2000 s. 22

Den kollektivistiske livsform indebærer, at familien er i centrum, og at den fungerer som en enhed, det betyder, at både forældre, børn, bedsteforældre og andre i slægten har ansvar og forpligtelser overfor hinanden. Her er identitet på spil på flere planer, især i forhold til den etniske minoritetsgruppe og familien. Dette involverer en særlig hierarkisk personopfattelse, hvor personen med dennes status og muligheder er defineret i forhold til andre personer.

Det enkelte individ er underlagt familiens velfærd og familien definerer, hvad det er rigtigt og forkert i forhold til hvert enkelt individ, og afgør, hvad der er til familiens bedste inden for en religiøs, juridisk og moralsk kontekst.

”Individet har et lykkeligt liv hvis familien som helhed er velfungerende.”¹⁰

I den kollektivistiske familie er familieenheden opbygget meget hierarkisk med tildelte roller, der bestemmer hvert enkelt familiemedlems placering og funktion. Alder og køn afgør, hvilke roller og pligter man har. Manden har den højeste autoritet, og det er ham, der har den definitive magt. I visse situationer, især hvis faderen ikke er til stede, er det den ældste søn, der får magt og ansvar for hele familien. Barnet lærer at adlyde og respektere de ældre familiemedlemmers meninger, da man mener, at det er dem, der har livserfaringerne og ved, hvad der er rigtigt og forkert.

I det kollektivistiske livssyn er der normer for, hvordan man principielt bør opføre sig. Uenigheder omkring handlinger, fx i forbindelse med valg af ægteskabspartner, kan få konsekvenser for hele familien, lokalt og globalt. Dette afspejler en holistisk personopfattelse, hvor effekten af den enkelte persons handlinger smitter af på familiens omdømme og medføre skamfølelse og krænkelse af familiens ære. Dette livssyn fører til en stærk gensidig afhængighed inden for familien.¹¹ Det betyder, at individuelle handlinger inden for familien bliver tilskrevet familien som helhed. Udsagn som ”at plette familiens ære” er netopudtryk for dette. Ære kan således ses som et relationelt begreb, idet opretholdelsen af æren afhænger af personer og deres handlinger. Ære kan på den måde ses som et relationelt begreb, idet opretholdelsen af æren afhænger af personer og deres handlinger. Derfor er den overordnede ramme for, hvordan vi forstår æresrelateret vold, er gennem et fokus på familien og dennes omdømme, det vil sige kollektiv ære, ikke mindst i forbindelse med social kontrol gennem regulering af seksualitet. Kvinders sociale position og oplevelser af vold må således forstås på baggrund af deres position i

¹⁰. Etniske minoritetsfamilier og sociale arbejde, Marianne Skytte 1999 s.30

¹¹. Etniske minoritetsfamilier og sociale arbejde, Marianne Skytte 1999 s.30-40

familien. Familiemedlemmernes position i familien og deres afhængighed til hinanden, giver dem også ret til at blande sig i hinandens liv på en måde, som kan føre til æresrelateret vold. Et fokus på familien som enhed i sager, der involverer æresrelateret vold, leder således opmærksomheden hen på karakteren af de sociale relationer, der er mellem generationerne i familien. Æren bliver her set som relationer som stammer fra kultur.

1.2. Den individualistiske livsopfattelse

I den vestlige del af verden er man præget af det individualistiske livssyn. Kendetegnet ved dette livssyn er, at man som individ skal blive i stand til at klare sig selv og udvikle egne meninger og individuelle evner. Forældrene med dette livsopfattelse støtter deres børn i, at klare sig selvstændigt og støtter barnets udvikling ved at lægge vægt på ansvarlighed, uafhængighed og selvbestemmelse, og ved at sætte det enkelte individ er i fokus.

Individualismen indebærer, at man forholder sig til og tager udgangspunkt i det enkelte individs behov og ønsker. Det enkelte individ er i centrum, og det må selv bestemme hvad han/hun vil gøre med sit liv. *”Et menneske har kun et liv, og han/hun har ret til at opnå et lykkeligt liv ved at bruge dette ene liv på den måde, han/hun selv finder bedst.”*¹²

I den individualistiske familier anses alle familiens medlemmer som ligeværdige og alle i familien har i hverdagslivet magt og kompetence i forhold til de andre familiemedlemmer. Selvstændighed og ansvarlighed er centrale punkter i den individualistiske opdragelse.

2- Religion

Ordet **religion** kommer formodentlig af det latinske *religare*, der betyder at binde eller knytte forbindelse. Det drejer sig her specielt om forholdet til formodede højere magter eller kræfter¹³.

Den franske sociolog Émile Durkheim (1858-1917), definere religion som et 'socialt faktum', dvs. religion er en praksis, som kommer til udtryk i en social sammenhæng og har til formål at styrke den sociale gruppes sammenhængskraft. Durkheims religionsdefinition, som man finder i hans store værk *The Elementary Forms of Religious Life* (1912, da.: *Det religiøse livs*

¹². Etniske minoritetsfamilier og sociale arbejde, Marianne Skytte 1999 s.30

¹³ <http://da.wikipedia.org/wiki/Religion>

elementære former) lagde derfor vægt på både tro (det 'hellige') samt institutioner, praksis og organisering.¹⁴

Ordet islam betyder, at underkaste sig noget, at adlyde dets ordre og at afholde sig fra dets forbud. Når man til gengæld taler om religionen islam, så er det religionen som profeten Mohammad kom med, og det budskab som Allah afsluttede de himmelske budskaber med.

Islam bygger på det menneskelige instinkt, og ligheden blandt mennesker, så der adskilles ikke mellem den svage, den rige, den fattige eller den noble. Der er ej heller forskel på de forskellige befolkningsgrupper og nationaliteter, bortset fra niveauet på deres underkastelse til Allah, og deres Guds frygt og deres retfærdighed.

Men man kan finde mange steder i Koranen, hvor mænd som har det største magt i familien, får lov til at bruge vold mod sin familie medlemmer. I det følgende vil der komme nogle eksempler fra Koranen som tillader vold mod børn og kvinder.

Ifølge Koran må man ikke slå sine børn ihjel **med mindre det bliver nødvendigt**. Sådan står der i koranen og verset er her i *Ellen Wulffs nye danske koran-oversættelse*. Sura 6 vers 151:¹⁵

“Kom, lad mig læse op, hvad jeres Herre har forbudt jer: I må ikke sætte noget som helst ved Hans side! Vær gode mod jeres forældre! Dræb ikke jeres børn på grund af fattigdom, for vi sørger både for jer og for dem! Indlad jer ikke på skamløse handlinger, hverken åbenlyst eller i det skjulte! Dræb ingen, hvilket Gud har forbudt jer, med mindre det sker med rette! Dette har Han pålagt jer. Måske kommer I til fornuft!

I forbindelse med spørgsmålet om det er tilladt at slå sin hustru/hustruer i Islam, påbød Profeten i sin afskedsprædiken, som han holdt kort før sin død, at

”slag kun må være det allersidste middel - og kun, hvis kvinden har handlet åbenbart umoralsk”¹⁶.

¹⁴ <http://www.religion.dk/artikel/292072:Spoerg-om-islam--Hvordan-skelne-mellem-religion-og-kultur?page=2>

¹⁵ <http://universalgeni.wordpress.com/2007/05/13/aeresdrab-man-ma-ikke-sla-sine-b%C3%B8rn-ihjel-med-mindre-det-er-n%C3%B8dvendigt/>

Her kan vi tydeligt høre, at det er ifølge Islam kun mænd som kan finde forskel mellem moral og umoral, og derfor kan de i det tilfælde tillade sig at slå deres hustruer.

En muslimsk pige skal have frivillige til at vælge sit ægtepar, men samtidigt, kan hun ikke blive gift uden faderens tilladelse. Så det kan kaldes for fri villige under visse omstændigheder.¹⁷

Der er i islam givet tilladelse til mænd at gifte sig med mindreårige piger. Koran 65:4:

“For dem, der ikke har haft menstruation, er deres ‘Iddah (foreskrevne periode) tre måneder.”

Islam er en religion som på trods af alle sine stærke sider, har også mange svagsider, nemlig at der i den religiøse lov findes enorme forskelle mellem frie mænds og kvinders religiøse, sociale og juridiske rettigheder. **«Mænd er kvinder overlegne, fordi gud har foretrukket den ene frem for den anden»**, hedder det i Koranen (sure 4). Disse udtalelser giver visse mænd lov til at bruge vold mod deres familie medlemmer, når de finder det nødvendigt.

3- Æres relateret vold: religion eller kultur?

Det der er meget vigtigt omkring forståelsen af æres relateret vold er, hvorvidt ”kultur” og ”religion” kan accepteres som motiv for æres relateret vold og overhovedet kan indgå i en definition af denne form for vold. Så spørgsmålet går ud på, hvorvidt æres relateret vold kan betragtes som et kulturelt eller et religiøst fænomen.

I debatter om arrangerede ægteskaber, kvindeundertrykkelse, æresdrab, hører man ofte sætningen 'det er kultur og ikke religion'. Forskere peger på, at æresdrab og anden æresrelateret vold ikke hænger sammen med en specifik religion, men i stedet er bundet til traditioner inden for visse samfund, etniske grupper og stammer.¹⁸ Men hvordan skelner man egentlig mellem religion og kultur?

Med hensyn til Durkheims definition af religion kan man altså kort sige, at fænomenet religion forudsætter et trosmæssigt aspekt udtrykt i nogle 'hellige' forestillinger, såsom myter om religionsstifteren eller verdens tilblivelse, samt et praksisaspekt, som kommer til udtryk i ritualer,

¹⁶ http://www.islamstudie.dk/ret_straffe.hustruvold.htm

¹⁷ http://www.islam-online.dk/start/index.php?option=com_content&task=view&id=148&Itemid=55

¹⁸ <http://www.berlingske.dk/article/20080312/danmark/703120053/>

institutioner og organisation. Dermed kan kultur ikke være religion, da det ikke forudsætter 'hellige' (transcendente) forestillinger, men religion vil ifølge Durkheim definition altid være et delelement i en kultur.¹⁹ Kultur og religion hænger sammen.

Hvis vi kigger tilbage på den arabiske kultur før Islam, kan vi bl.a. se at flerkoneri var almindeligt i Arabien i det 7. århundred²⁰. Hvad kvindeopfattelsen angår, repræsenterer islam en forbedring af frie muslimkvinders stilling, hvis man sammenligner med forholdene på den arabiske halvø før Muhammad.²¹ Vi skal huske at Islam er blevet dannet efter livsbetingelser, kultur og traditioner for 1388år siden, hvor kvinde undertrykkelse har været meget meget almindelig og derfor religionen islam har i sin tid givet masser rettigheder til kvinder.

Problemet dukker op når nutidens muslimer prøver på at holde fast i deres traditionelle kultur, fordi den nu hænger fast sammen med deres religion Islam. Mellemøstlig kultur ændrer og udvikler sig meget langsomt pga. bl.a. Islam som bliver forstået som et kulturelt system, der fungerer som en model for tanke og handling. Forklaringen begrundes, at individet ikke kan handle anderledes, idet handlingen er kulturbestemt. Islam er blevet kaldt for den sidste og fuldkomne religion. Det kan evt. være ene grundene til vi stadigvæk møder æres relateret vold i Danmark og resten af verden.

Muslimer som alle de andre mennesker handler udefra deres kultur og de kan altid henvende sig til Koran når de bliver i tvivl i fx deres handlinger relateret med vold mod familie medlemmer. Uheldigvis kan de i flere tilfælde få ifølge Koranen bekræftelse og tilladelse til at bruge vold. Det er lige der hvor det hele står stille, fordi selvom de selv er i tvivl og måske gerne vil skifte deres kultur, kan de ikke sætte spørgsmål tegn ved hvad Gud har sagt, for ifølge muslimer, er det Allah der ved bedst og ikke os mennesker. Dette skaber et problem for muslimer som gerne vil følge Koran og efterligne profeten Muhammad, der levede i det 7. århundrede og der er derfor ikke nogen plads til forandring eller forbedring, da Koranen var Allahs sidste ord og Muhammed var den nærmest fuldkomne mand.

¹⁹ <http://www.religion.dk/artikel/292072:Spoerg-om-islam--Hvordan-skelne-mellem-religion-og-kultur?page=2>

²⁰ Tariq Ramadan. Budbringeren. s 139-144 og s 97

²¹ <http://www.leksikon.org/art.php?n=1236>

Jeg vil her konkludere at jeg også ligesom de fleste forsker synes, at æresrelateret vold hænger sammen med kultur og at det variere meget fra kultur til kultur, men min pointe ligger i at Islam som religion er med til at bevare og støtte den kultur som bl.a. medføre æresrelateret vold mod piger.

Underproblemformulering 3:

Hvilke socialpædagogiske indsatser findes i Danmark mod æresrelateret vold?

I det følgende vil jeg undersøge de forskellige socialpædagogiske indsatser som kan beskytte kvinder med anden etnisk baggrund end dansk mod æres relateret vold.

Social pædagogiske indsats mod æresrelateret vold

Der findes ingen specifikke metoder i det sociale arbejde, der er målrettet ofre for ”æresrelateret vold”. I relateret til ære og vold, anvendes oftest samme metoder som også anvendes til en lang række andre voldsager som fx hustruvold.

Den danske regering har mest fokus på arrangerede ægteskaber og især tvangsægteskab, som regeringen har defineret som et problemområde. Regeringen kom i 2003 med en ”Handlingsplan for regeringens indsats i perioden 2003-2005 mod tvangsægteskaber, tvangslignende ægteskaber og arrangerede ægteskaber” (2003). I denne handlingsplan har regering formuleret otte indsatsområder.

- 1- Information i form af fx pjecer og undervisningsmateriale bl.a. til fagfolk, fx socialarbejdere, der har kontakt til etniske minoritetsunge.
- 2- Dialog og samarbejde, særligt via foredragsvirksomhed og skabelse af netværk og foreningsaktiviteter for etniske minoritetskvinder samt via opkvalificering af fagfolks mæglingsindsats mellem forældre og unge.
- 3- Personlig og individuel rådgivning til unge.
- 4- En styrket indsats fra ambassaderne i forbindelse med unge, der risikerer at blive bortført til udlandet ved tvangsægteskab.

- 5- En forstærket kommunal indsats, bl.a. via udarbejdelse af en vejledning med løsningsmodeller over for såkaldte tvangsægteskaber samt opkvalificering af faggrupper, der arbejder med denne problematik.
- 6- Etablering af pigeclubber for unge etniske piger.
- 7- Opfølgning i form af netværk og støtte til unge, der har brudt med deres familie og netværk. Der er afsat ressourcer til bo tilbud i form af krisecentre for unge og voksne kvinder med etnisk minoritetsbaggrund.
- 8- Midler til at styrke forskning og dokumentation på området.

Regering har en særlig fokus på etniske minoritetskvinder og vil i sin nye handlingsplan til bekæmpelse af mænds vold mod kvinder og børn i familien 2005-2008 have flere indsatser som bl.a.: information om rettigheder og mødet med offentlige instanser, kampagner, udbygning af netværk for etniske minoritetskvinder, oplysningskampagne rettet mod unge om køn og vold, digitale børnenetværk, aktiviteter rettet mod mandlige voldsudøvere også med etnisk minoritetsbaggrund. Desuden søges en opkvalificering af fagfolk ved socialkontorer og krisecentre på området etniske minoritetskvinder og børn (Regeringen, 2005).

Der er også blevet bevilliget penge til forskning inden for området. I 2005 er der oprettet to botilbud, der udelukkende henvender sig til ofre for æresrelateret vold, i form af især tvangsægteskab: Kastaniehuset, som henvender sig til etniske minoritetspiger under 18 år, og R.E.D., et rehabiliteringscenter, som henvender sig til etniske minoritetskvinder fra 18 år.

I forbindelse med socialpædagogiske personale kan jeg udefra Manu Sareens beskrive, at de bl.a. anvender metoder til optegning af et stamtræ for at bestemme det grundlæggende problem og finde ressourcepersoner i familien. Dette foregår ved såkaldte tovholdermøder med de forskellige offentlige personer, der er involveret i familien. En udfordring kan være problembestemmelsen, idet de involverede kan have forskellige definitioner af, hvad problemet er. Problemløsningen foregår bl.a. ved mægling, en metode hvor socialarbejderen optræder som mellemmand mellem de to stridende parter, som han/hun søger at hjælpe med at nå til enighed. Sareen ser etnicitet og kultur, bl.a. i form af "dobbelkultur", som afgørende dimensioner for de unge og deres problemstillinger i forhold til forældrene. Der gøres opmærksom på vigtigheden af at arbejde

med pigernes forældre og inddrage dem i løsningsforslag. Disse piger har særlige behov på grund af deres anderledes og især mere restriktive opdragelse. I den forbindelse kan man nævne ”Pigeprojekter” som har i det sociale arbejde haft en stor succes som en form for hverdagsintegration i nærmiljøet (Larsen, 2004).

Landsorganisationen af Kvindekrisecentre (LOKK) har udgivet to erfaringsopsamlinger i forbindelse med deres rådgivningsindsatser ”Ungerådgivning” og ”Rådgivning til fagfolk”. Ifølge dem er de fleste henvendelser kommet fra unge i alderen 14-20 år af tyrkisk, irakisk eller pakistansk baggrund. Sagerne spænder over planlagt eller gennemført uønsket ægteskab, konflikt efter skilsmisse eller brud med familien og andre alvorlige familiekonflikter. Konsulenterne ved LOKK konkluderer, at familiens ære spiller en stor rolle ind i ægteskabssager, og er betydningen af tvangs- og arrangerede ægteskaber. Problemerne kategoriseres som ”alvorlige familiekonflikter”, og er bundet med familiens mangel på dialog. Metoden i rådgivningen er, at den unge opfattes som ekspert på sin egen situation, og at rådgiveren hjælper den unge til selv at nå frem til en forståelse frem for at overføre sin egen forståelse til ham/hende. Desuden lægges der vægt på at få familien i tale og undgå brud i familien, idet et brud på sigt ikke er hensigtsmæssigt for den unge, som ofte vil have svært ved at undvære sin familie. Generelt er metoderne individ-orienterede og repræsenterer en forebyggende indsats i form af information, råd og vejledning.

Effekterne af disse indsatser er, ifølge (LOKK) meget tydeligt hvor ikke nok med at flere piger siger fra men de henvender sig også langt tidligere end for få år siden. Hos (LOKK) har man på bare ét år set en stigning på 70 procent i henvendelser fra piger, der udsættes for og trues med æres vold. Ifølge sekretariatsleder Anne Mau modtog LOKK cirka 350 henvendelser i 2007 mod godt 200 i 2006.²²

Underproblemformulering 4:

Kan felt, kapital og habitus hos folk med anden etnisk baggrund end dansk forklare æresrelateret vold?

Jeg vil her ved hjælp af Bourdieus begreber og med udgangspunkt i underproblemformuleringer 1, 2 og 3 prøve på at analysere min underproblemformulering 4.

²² <http://www.berlingske.dk/article/20080312/danmark/703120081/>

Folk med anden etnisk baggrund end dansk bor i Danmark i to forskellige felter. I det ene felt står de i det danske samfund med individualistiske livssyn og danske værdier mens i det andet felt har de etnisk minoritetsfelt som vil oftest bestå af familien (i et breder forstand end bare kerne familie), etnisk minoritets miljø i Danmark og familien i hjemlandet med et kollektivistisk livssyn og anderledes værdier end de danske værdier. Der findes oftest forskellige social, kulturel og økonomiske kapitaler mellem de to felter.

Ofte beskrives det tvang ægteskab som en af de måder, hvorpå netværk med hjemlandet eller generel familien holdes ved lige på. At gifte sin datter væk til en ung mand fra den landsby, som man selv engang udvandrede fra, udtrykker opfyldelse af forventninger, solidaritet, pligter og reciprocitet i forhold til netværket. På den måde kan det ægteskab betragtes som en måde at tilegne sig/styrke sin sociale kapital. Social kapital i en familie med kollektivistiske livsopfattelse som kulturel kapital, er baseret på kollektive forventninger til individuel opførsel og udgør en ressource for både individer og grupper. Økonomisk kapital betyder også en del i tvangsægteskaber, fordi man med kollektivistisk livsopfattelse som kulturel kapital, står til ansvar for de andre og skal passe på sine familiemedlemmer. Når familie A siger nej til at give deres datter til fætter fra familie B, har de samtidigt også sagt nej til at fætteren kommer til Danmark for at arbejde og dermed kan hjælpe en hel familie i hjemlandet, hvilket kunne forbedre den brede familiens ære. Så ægteskab kan skabe økonomiske kapital for den vedkommendes familie og styrke sociale kapital mellem familierne. På den anden side er den danske majoritetsbefolkning som med deres individualistiske kulturel kapital, står kritisk til tvangsægteskab og finder den som uacceptabel og i modsætning til menneskerettigheder. Minoritet familien kan også miste sit sociale netværk og kapital (hvis der overhovedet har været noget) hos det danske samfund.

Jeg vil her betragte "ære" som en symbolsk kapital hos minoritets familier med kollektivistiske livsopfattelse. Her optræder ære med mere værdi end den reelt har. Dvs. at ære blandt de minoritets familier anses som noget meget betydningsbærende og værdifulde. Denne symbolsk kapital står stærkere end de andre kapitaler og man er villig til at beholde sin ære i bekostningen af tabet af de andre kapitaler. Men på den anden side kan ære også i sig selv skabe de andre kapitaler, fx en ærefuld familie har en styrket social netværk (social kapital) og omvendt en familie som har tabt sit ansigt og ære, kan risikere at miste sine sociale netværk.

Besiddelse af disse forskellige kapital i det førnævnte felt kan påvirke den enkeltes adfærd og føre til ens habitus. En habitus som bl.a. kan gennem dens symbolske kapital (ære), vinde andre kapitaler (økonomi, sociale og kulturel) i sit felt. En person med den habitus vil kæmpe for sit ære og vinde ansigt, selv hvis det ender med trusler, vold og dræb.

Konklusion

Det kan overordnet konkluderes, at flere forskellige faktorer kan have betydning for, at vi møder æresrelateret vold i Danmark. Der er mange årsager til hvorfor folk indimellem lader deres reaktioner være styret af ære.

Kultur har en stor betydning for æresrelateret vold. Ære er en værdi i bl.a. Tyrkiet, Pakistan og de mellemøstlige kulturer. En værdi som for nogen er meget vigtigt at kæmpe for, selv hvis det ender med vold mod familie medlemmer. Den karakteriseres ved idéer om selvværd, rettigheder og regler, omdømme, økonomi, social status, identitet, køn og personlige relationer, herunder især familien som helhed. Ud fra den kollektivistiske livsopfattelse skal man ære sin familie og dette handler både om lydighed, respekt, omsorg og ansvar. Ansvar vil også gå ud på at passe og bevare familiens ære for en hver pris.

Selvom kultur kan forklare en stor del af problemstillingen, skal man være klar over at den ikke forklarer alt. Vi skal også være opmærksomme på vi ikke bruger kultur til, at skabe en tendens til at "etnificere" problemer og dermed lukke for løsninger. Der skal altid være redskaber og alternativer til at ændre den måde at tænke på, for kultur forandres fra tid til tid og fra generation til generation.

På den anden side har vi religion som ikke direkte står til ansvar for æresrelateret vold, men efter min mening har visse religioner på grund af den markante og tydelige kvinde undertrykkelse, en stor virkning i at fastholde den kultur som dikterer æresrelateret vold mod piger. Jeg vil hermed konkludere, at både kultur som direkte årsag og religion som indirekte årsag, har stor betydning for æresrelateret vold mod piger med en mellemøstlig baggrund i Danmark, men at hverken

islam, kultur, køn, økonomi eller ære, kan alene forklare alt. Der er nemlig visse handlinger som begås af mennesker og kan ikke forklares eller retfærdiggøres i noget som helst sammenhæng.

Ud fra regeringens handlingsplaner kan jeg konkludere at der i forhold til tidligere er en stor fokus på området. Handlingsplanerne viser, at indsatsen mod æresrelateret vold formuleres under en række temaer og det er tydeligt, at indsatsen mod tvangsægteskaber spiller en særlig central rolle. Danmark har netop flere indsatser mod *tvangsægteskab*, enten i form af selvstændige initiativer, eller som underkategorier af andre initiativer, særligt vold mod kvinder.

Bourdieu's teorier og begreber har været en stor hjælp til at forstå hvad der forgår i en familie med en mellemøstlig, tyrkisk eller pakistansk familie, som har forladt deres felt i hjemlandet og bor i det danske felt med nogle helt andre sociale, kulturelle og økonomiske kapitaler. Det er ikke lige så nemt for alle at stå mellem to vidt forskellige kulturer og indlærer sig nye normer og værdier og dette kan til tider skabe problemer.

Jeg har ved hjælp af denne opgave fået belyst, de medvirkende årsager til, at vi stadigvæk møder æresrelateret vold mod piger med en mellemøstlig baggrund i dagens Danmark.

Litteraturliste

- Andersen, O.(1997): *Muslim i Danmark*, 1. oplag. Århus
- Jensen, I. (2005): *Grundbog i kulturforståelse*, 1. udgave. Roskilde Universitetsforlag
- Johansen, K. L. (2002.): *Muslimske stemmer*, København: Akademisk Forlag
- Khader, N (2002): *Ære og skam, det islamiske familie- og livsmønster i Danmark og mellemøsten*, Udgave, Valby
- Madsen, D. (2002): *Kan tvang være en æressag? Idékatalog til en dansk indsats mod tvangsægteskaber*. København: Videnscenter for ligestilling.
- Nielsen, F. (2006): *Familieproblemer blandt de etniske minoriteter*, www.vicir.dk.
- Paulsen Galal, L. & Lienggaard, I. (2003): *At være muslim i Danmark*. Frederiksberg
- Pierre Bourdieu & Loic Wacquant(1996): *Refleksiv sociologi*, København: Hans Reitzel
- Ramadan, T. (2002): *At være europæisk muslim*
- Sareen, M. (2003): *Når kærlighed bliver tvang: Generationskonflikter og tvangsægteskaber i Danmark*. København: People's Press.
- SFI: "indsatser mod æresrelateret vold, En undersøgelse af indsatser fra seks europæiske lande."
- Skytte, M.(2007): *Etniske minoritetsfamilier og sociale arbejder*, 3. Udgave, Kbh.: Hans Reitzel
- Tønnsen, A.(2001): *Ære og skam - fup eller fakta? en analyse af Naser Khaders bog om islam og det islamiske familie- og livsmønster*, Frederiksberg

Hjemmesider:

www.kvinderaadet.dk/Kvindekultursamarbejde/midt_kultur_evaluering

<http://www.berlingske.dk/article/20080312/danmark/703120053/>

<http://www.berlingske.dk/article/20080312/danmark/703120081/>

<http://da.wikipedia.org/wiki/Religion>

http://www.amid.dk/assets/pdf/d_description-MiMa.pdf

<http://www.teorier.dk/tekster/Pierre-Bourdieu.php>

Koran:

<http://www.religion.dk/artikel/292072:Spoerg-om-islam--Hvordan-skelne-mellem-religion-og-kultur?page=2>

<http://universalgeni.wordpress.com/2007/05/13/aeresdrab-man-ma-ikke-sla-sine-b%C3%B8rn-ihjel-med-mindre-det-er-n%C3%B8dvendigt/>

http://www.islamstudie.dk/ret_straffe.hustruvold.htm

http://www.islam-online.dk/start/index.php?option=com_content&task=view&id=148&Itemid=55

<http://www.religion.dk/artikel/292072:Spoerg-om-islam--Hvordan-skelne-mellem-religion-og-kultur?page=2>

<http://www.leksikon.org/art.php?n=1236>